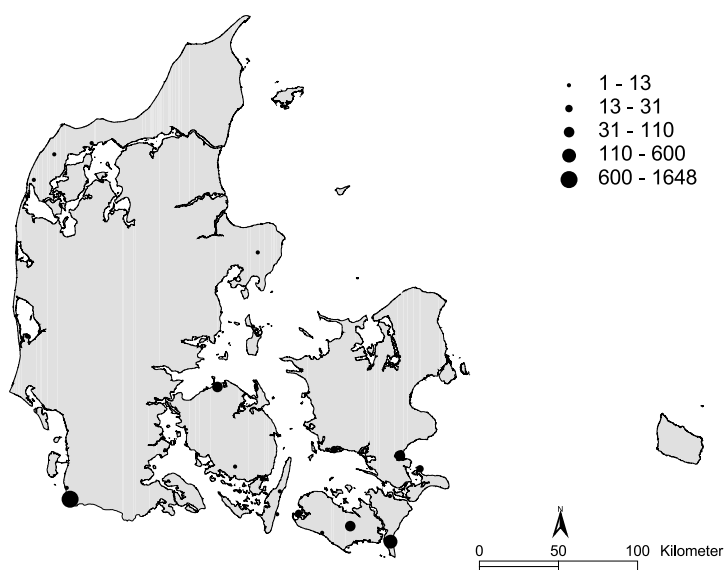

Figur 10. Antal og fordeling af kortnæbbet gås ved midvintertællingen i 2000.

Figure 10. Numbers and distribution of pink-footed goose during the mid-winter survey in 2000.

den af kortnæbbet gås, og fuglene flyver sydpå fra Danmark når det sætter ind med længerevarende frost og sne.

Tidligere har fuglene udelukkende været fordelt langs med Jyllands vestkyst fra landegrænsen til Harbøre Tange (Jørgensen et al. 1994). Ved de senere års tællinger har Vejlerne haft stigende betydning som overvintringsområde for i 2000 at være det talmæssigt vigtigste (Fig. 10).

Figur 11. Antal og fordeling af blisgås ved midvintertællingen i 2000.

Figure 11. Numbers and distribution of white-fronted goose during the mid-winter survey in 2000.

3.10 Blisgås *Anser albifrons*

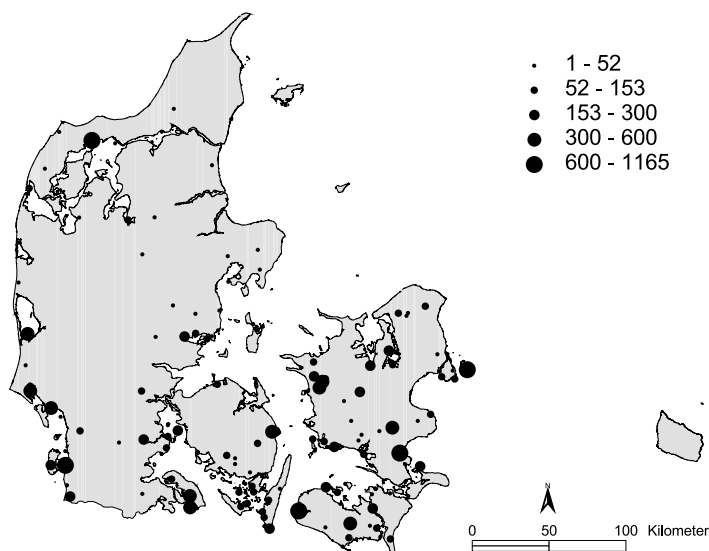
I alt blev 2.654 blisgæs optalt. Dette er langt det største antal blisgæs der er optalt ved en midvintertælling. Den tidligere rekord er 951 fugle i 1995 (se Tabel 2). Den overvejende del af fuglene blev registreret i den sydlige del af landet: 1.648 i Tøndermarsken, 600 i Bøtø Nor og 110 ved Maribo-søerne (Fig. 11). Fra den traditionelle rasteplass Gyldensten på Nordfyn blev 84 registreret på det nærliggende Jersore.

Antallet af blisgæs i Nordeuropa har været stærkt stigende gennem de seneste årtier og er senest estimeret til 600.000 fugle (Rose & Scott 1997). Alene i Holland optælles årligt omkring 600.000 fugle (SOVON 2000) så det er ikke overraskende at blisgæs har spredt sig til syd-danske områder.

3.11 Grågås *Anser anser*

I alt blev 16.736 grågæs optalt. Dette er langt det største antal grågæs registreret ved en midvintertælling i Danmark, og antallet er ca. 4 gange større end det hidtil største antal (se Tabel 2). Jørgensen et al. (1994) hævdede at grågæs kun overvintrede i Danmark i ringe omfang idet fuglene, omend kortvarigt, havde været ude af landet. Dette er øjensynlig ikke længere tilfældet, og i mange områder overvintrer ganske anselige flokke af grågæs.

Fuglene fordelte sig ret jævnt over den sydlige del af landet, og arten

Figur 12. Antal og fordeling af grågås ved midvintertællingen i 2000.

Figure 12. Numbers and distribution of greylag goose during the mid-winter survey in 2000.

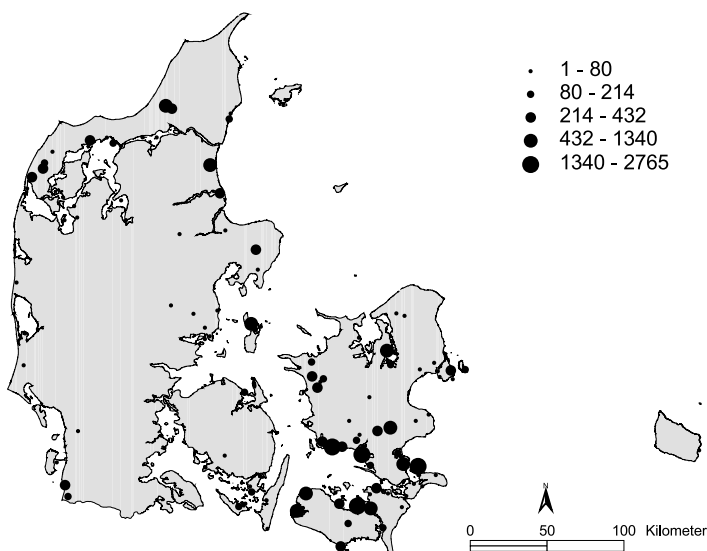
blev registreret på ca. 150 lokaliteter (Fig. 12). De største flokke var på 1.165 fugle ved Præstø og 930 i Vejlerne.

Antallet af overvintrende grågæs i Nordeuropa har været stærkt stigende gennem det sidste tiår samtidig med at antallene på de traditionelle vinterrastepladser i Spanien har været svingende eller måske faldende (Madsen et al. 1999). Alene i Holland blev der i 1999 optalt 110.000 grågæs ved midvinter (SOVON 2000).

3.12 Canadagås *Branta canadensis*

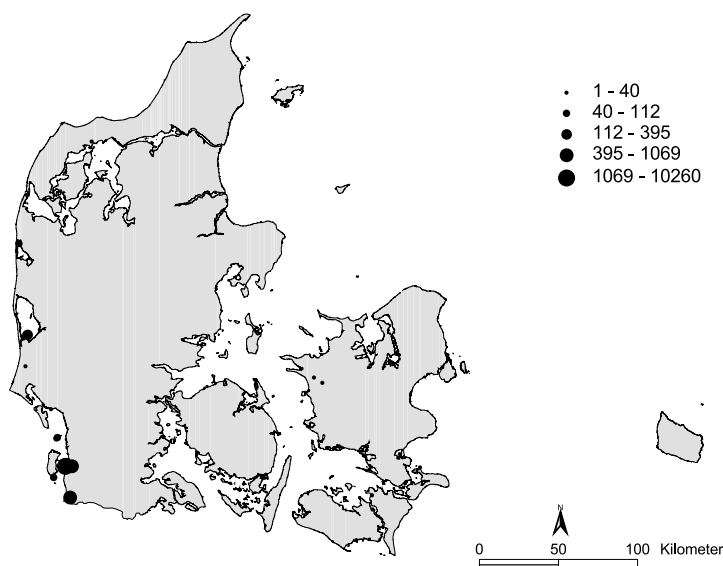
I alt blev 24.000 canadagæs optalt. Af disse blev 77% optalt på Sjælland, Lolland, Falster og Møn, hvilket svarede godt til fordelingen i 1991 og 1992 (Pihl et al. 1992).

Den danske vinterbestand af canadagås har været stærkt stigende i løbet af de seneste årtier, og årets antal er det største der endnu er registreret (se Tabel 2). Samtidig er antallet af lokaliteter steget således at canadagås i 2000 blev registreret på ca. 120 lokaliteter (Fig. 13). Jørgensen et al. (1994) opgiver kun én lokalitet i Jylland, Tøndermarsken, hvor der regelmæssigt overvinterer over hundrede fugle og ingen såkaldt store forekomster med over 500 fugle. I 2000 var der 10 lokaliteter i Jylland med over 100 fugle og af dem var to forekomster med mere end 500 fugle.

Figur 13. Antal og fordeling af canadagås ved midvintertællingen i 2000.

Figure 13. Numbers and distribution of Canada goose during the mid-winter survey in 2000.

Figur 14. Antal og fordeling af bramgås ved midvintertællingen i 2000.

Figure 14. Numbers and distribution of barnacle goose during the mid-winter survey in 2000.

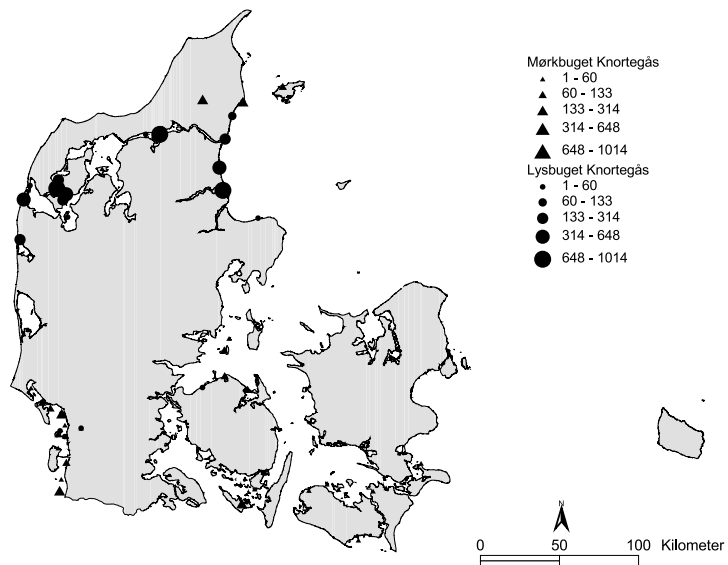
3.13 Bramgås *Branta leucopsis*

I alt blev 13.473 bramgæs optalt. Arten optrådte næsten udelukkende i Vadehavet hvor 96% af fuglene blev registreret, og alene på Ballum Forland blev over 10.000 fugle optalt (Fig. 14). Antallet af bramgæs har de seneste årtier været stigende i milde vintre frem mod et foreløbigt maximum i 1999, mens arten helt synes at forlade Danmark i hårde vintre (se Tabel 2).

3.14 Knortegås *Branta bernicla*

I alt blev hhv. 2.049 mørkbuget knortegås *B.b. bernicla* og 5.584 lysbuget knortegås *B.b. hrota* optalt. Danmark ligger på nordgrænsen for vinterudbredelsen af mørkbuget knortegås (Madsen et al. 1999), og antallet af fugle lå i 2000 som i de tidligere milde vintre på nogle få tusinde individer (se Tabel 2).

Lysbuget knortegås overvintrer i milde vintre stort set udelukkende i områder i Jylland og Lindisfarne i Nordengland (Madsen et al. 1999). I 2000 blev der optalt flere fugle end ved nogen tidligere vintertælling (se Tabel 2). Fuglene blev registreret i de kendte vinterkvarterer i Nissum Fjord, Limfjorden og Mariager Fjord med den tilhørende Kattegat-kyst mod nord til Stensnæs, men tillige ved Fogense, Nordfyn, som ligger uden for det normale overvintringsområde (Fig. 15). Underarten er vokset i antal siden minimum på ikke over 2.000 blev optalt omkring 1970. I 1997 blev bestanden vurderet til 5.000 (Rose & Scott

Figur 15. Antal og fordeling af lysbuget og mørkbuget knortegås ved midvintertællingen i 2000 angivet ved to forskellige symboler.

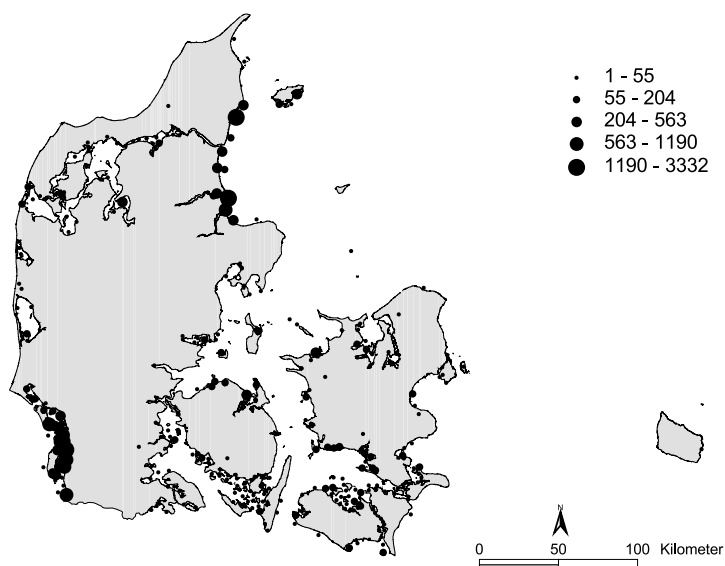
Figure 15. Numbers and distribution of light-bellied and dark-bellied brent goose during the mid-winter survey in 2000 indicated by two different symbols.

1997). Samtidig har fuglene inddraget nye områder som vinterkvarterer, som f.eks. Kattegat-kysten fra Randers Fjord til Stensnæs, Nibe Bredning, lejlighedsvis i Horsens Fjord og i 2000 er arten tillige set så sydligt som Fyn.

3.15 Gravand *Tadorna tadorna*

I alt blev 27.632 gravænder optalt (Appendix 1). Af disse blev 48% optalt i Vadehavet (område A) og 25% i Nordlige Kattegat (område E), langs Jyllands østkyst fra Randers Fjord til Voerså (Fig. 16). Under de landsdækkende midvintertællinger i 1988-1989 og 1991 og 1992 blev hhv. 36% og 55% af fuglene optalt i Vadehavet, mens tallene for det nordlige Kattegat var 21% og 13% (Pihl et al. 1992, Laursen et al. 1997).

Antallet af gravænder ved de reducerede midvintertællinger i perioden 1987-1999 steg kraftigt fra 1987 til den foreløbige top i 1992 hvorefter antallet er reduceret med ca. 40% frem til 1999 (Laursen 1999, Pihl 2000). Landstotalerne for de fire foregående landsdækkende midvintertællinger i 1988, 1989, 1991 og 1992 var hhv. 18.700, 31.000, 34.900 og 45.700. I forhold til tællingerne i 1991 og 1992 er der registreret stigende antal i nordlige Kattegat (område E) og Smålandshavet (område M). I de øvrige områder er der enten uændrede (område J og område N) eller faldende antal. Den største registrerede tilbage-

Figur 16. Antal og fordeling af gravand ved midvintertællingen i 2000.

Figure 16. Numbers and distribution of shelduck during the mid-winter survey in 2000.

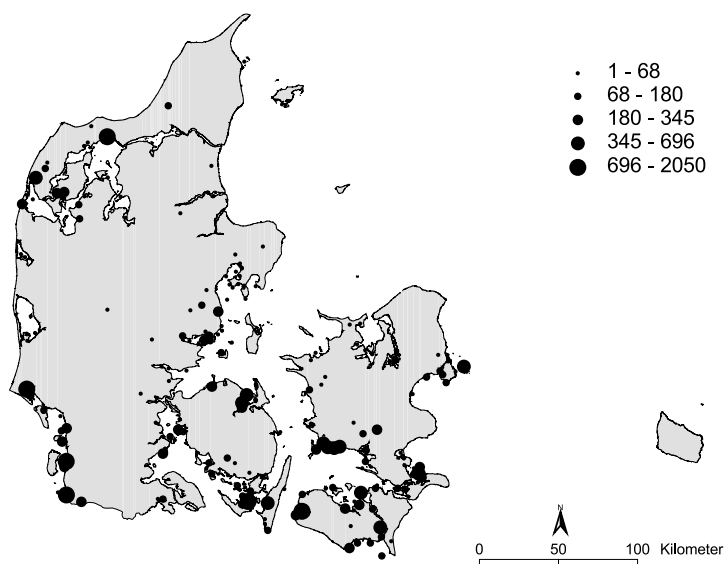
gang var i Vadehavet (område A) hvor antallet faldt fra godt 22.000 til godt 13.000 fugle.

Gravand er kendt for sin følsomhed over for frost (Ridgill & Fox 1990). Med tiltagende kulde koncentrerer fuglene i Vadehavet (Pihl 2000) hvor de overvintrer eller, ved langvarige kuldeperioder, helt forlader Danmark og trækker længere mod syd.

3.16 Pibeand *Anas penelope*

I alt blev 28.707 pibeænder optalt (Appendix 1). Af disse blev 21% optalt i Vadehavet (område A), 13% i Limfjorden (område C), 11% i sydvestlige Kattegat (område F) og 17% i Smålandshavet (område M). På indlandslokaliteter (område U) blev der optalt 8% af landstotalen, heraf 3% på lokaliteter der ikke blev dækket ved tidligere midvintertællinger (Fig. 17).

Den gennemsnitlige landstotal for 1991 og 1992 var 27.828 pibeænder og således på niveau med optællingen i 2000. Den geografiske fordeling var derimod meget forskellig fra mønstret i 1991 og 1992. Dengang blev der gennemsnitligt optalt 36% i Limfjorden (område C), 14% i Vadehavet (område A) og 9% i de vestjyske fjorde (område B) svarende til 60% af landstotalen. Den tilsvarende andel i 2000 for de tre delområder var 34%. I den sydøstlige del af landet, Sydfynske Øhav (område K), Smålandshavet (område M) og Lolland-Falster-Møn (område O) blev der i 1991 og 1992 gennemsnitligt optalt 4%, 6% og 3% af

Figur 17. Antal og fordeling af pibeand ved midvintertællingen i 2000.

Figure 17. Numbers and distribution of wigeon during the mid-winter survey in 2000.

landstotalen (Pihl et al. 1992). De tilsvarende andele for 2000 var 10%, 17% og 9% .

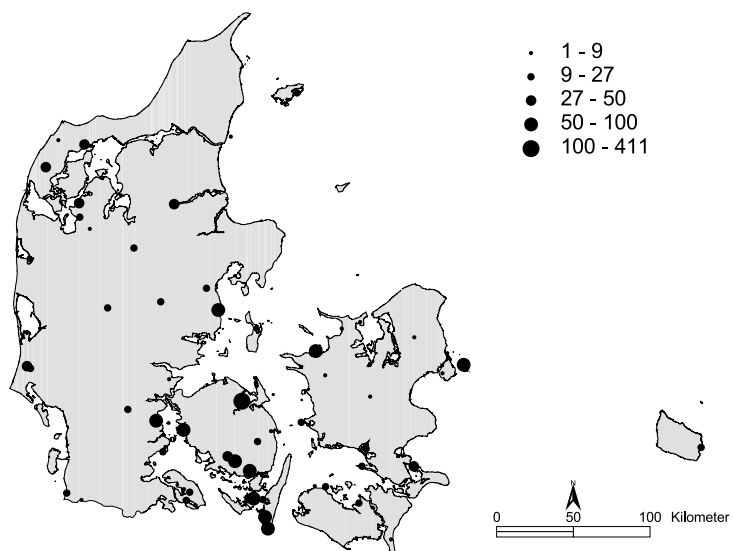
Den store nedgang i antal optalte pibeænder fra 1991 og 1992 til 2000 i Limfjorden og de vestjyske fjorde, (fra hhv. 9.980 og 2.643 fugle til hhv. 3.667 og 88 fugle) skyldes de forringede fourageringsbetingelser i Ringkøbing Fjord (Jensen 2000) og i dele af Limfjorden, bl.a. Nibe og Gjøl Bredninger (DMU, upubl. data).

De stærkt forøgede antal i den sydøstlige del af landet skyldes at en større del af de gennemtrækkende fugle vælger at raste i længere perioder, og en del af fuglene er i de senere år begyndt at overvintre. Baggrunden herfor er sandsynligvis oprettelsen af flere jagt- og forstyrrelsesfrie kerneområder i denne del af landet, kombineret med de senere års meget milde vintre (Clausen et al. 2001).

3.17 Krikand *Anas crecca*

I alt blev 1.919 krikænder optalt (Appendix 1). De største antal blev optalt i det sydvestlige Kattegat (område F), Sydfynske Øhav (område K) samt indlandslokaliteter (område U) med hhv 26%, 16% og 23% (Fig. 18). Godt 200 fugle, 11% af landstotalen, blev optalt på indlandslokaliteter der ikke blev dækket ved tidligere midvintertællinger.

Krikand forekommer i fluktuerende antal i Danmark om vinteren uden at der kan påvises en entydig sammenhæng mellem antal og vinter-

Figur 18. Antal og fordeling af krikand ved midvintertællingen i 2000.

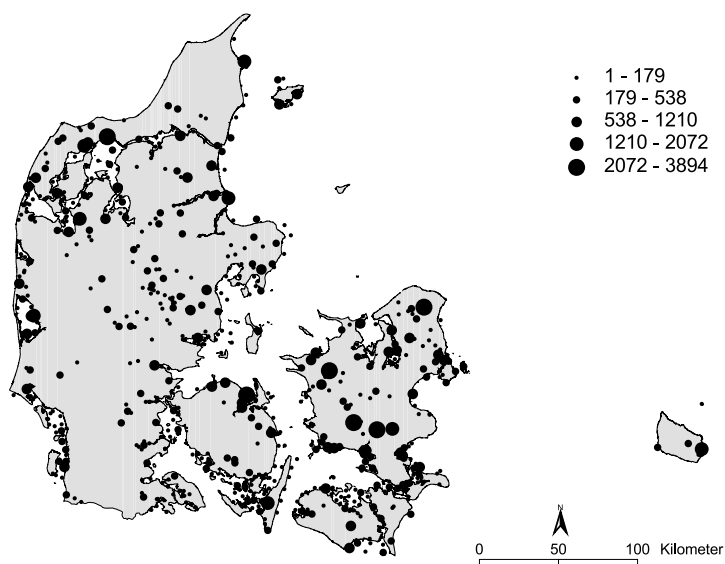
Figure 18. Numbers and distribution of teal during the mid-winter survey in 2000.

kulde (Pihl 2000). I deciderede isvintre optælles dog kun få fugle. Indeks for krikand har siden seneste isvinter (1996) ligget på et meget lavt niveau med i gennemsnit 13 mod 100 i 1991 (upubl. data). Antallet i 2000 var det laveste siden 1987 ved en landsdækkende tælling i en mild vinter.

Den geografiske fordeling viser store forskelle fra midvintertællingerne i 1991 og 1992 hvor der blev registreret relativt store antal i de vestjyske fjorde (område B) og Limfjorden (område C) samt, i 1992 ved Lolland-Falster-Møn (område O). Indlandslokaliteterne (område U) er de eneste områder hvor der er optalt relativt store antal ved såvel denne som tidligere tællinger.

3.18 Gråand *Anas platyrhynchos*

I alt blev 135.007 gråænder optalt (Appendix 1). Antallet ligger meget tæt på gennemsnittet på 134.000 fugle af de fire forudgående landsdækkende optællinger i 1988, 1989, 1991 og 1992. Den relative, geografiske fordeling var imidlertid noget forskellig fra fordelingen ved de seneste midvintertællinger i 1991 og 1992. I det sydvestlige Kattegat (område F) og på indlandslokaliteterne (område U) steg andelen af landstotalen fra hhv. 4% og 16% i 1991 og 1992 til hhv. 8% og 33%, heraf blev 15% optalt på indlandslokaliteter der ikke blev dækket ved tidligere midvintertællinger. I Vadehavet (område A) og Smålandshavet (område M) faldt andelen fra hhv. 11% og 14% i 1991 og 1992 til hhv. 3% og 6%. I de øvrige områder var udsvingene små (Fig. 19).

Figur 19. Antal og fordeling af gråand ved midvintertællingen i 2000.

Figure 19. Numbers and distribution of mallard during the mid-winter survey in 2000.

Det forholdsvis store antal gråender, godt 20.000, optalt på ikke tidligere dækkede indlandslokaliteter sandsynliggør at arten i milde vintre i væsentlig omfang opholder sig i mindre søer og moser på indlandslokaliteter, og det må formodes at en del fugle undgår registrering.

Bestandsindeks for gråand har ved de reducerede midvintertællinger i perioden 1987-1999 vist et stabilt niveau med højeste indeks i 1991 og laveste indeks i de hårde vintre 1987, 1996 og 1997, dog har der været en vigende tendens i 1998 og 1999 som begge var milde vintre (Laursen 1999, Pihl 2000).

Til sammenligning blev der i gennemsnit optalt 87.600 fugle ved de landsdækkende midvintertællinger i 1969-1973. Artens udvikling frem til 1987 er dog vanskelig at gennemskue idet gråender i stigende grad bliver opdrættet og udsat. Dette tilskud influerer på landstotalerne.

3.19 Spidsand *Anas acuta*

I alt blev 211 Spidsænder optalt (Appendix 1). Arten blev registreret i meget små antal over hele landet. Flest blev optalt i det sydvestlige Kattegat (område F) og i Vadehavet (område A) med hhv. 87 og 40 fugle. Ved tidligere midvintertællinger har arten været koncentreret i Vadehavet og de vestjyske fjorde (område A og B) hvor der i 1991 og 1992 blev registreret hhv. 96% og 95% af landstotalen.

Spidsand har ved midvintertællinger optrådt i fluktuerende antal siden 1987. Der synes ikke at være sammenhæng mellem vinterkulde

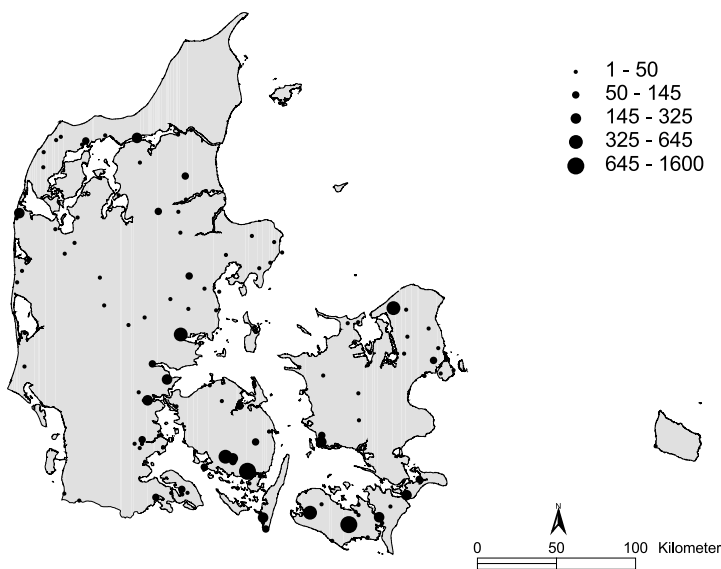
og antal optalte spidsænder omend arten stort set forsvinder i isvintre (Pihl 2000). Indeks for spidsand har siden seneste isvinter (1996) ligget på et meget lavt niveau med i gennemsnit 4 mod 100 i 1991 (upubl. data). Ved de fire foregående landsdækkende midvintertællinger i 1988, 1989, 1991 og 1992 blev der registreret hhv. 380, 6000, 4400 og 3500 fugle.

3.20 Øvrige svømmeænder *Anas* sp.

I alt blev 90 knarænder *Anas strepera* og 48 skeænder *Anas clypeata* optalt.

3.21 Taffeland *Aythya ferina*

I alt blev 10.071 taffelænder optalt (Appendix 1). Næsten halvdelen af fuglene blev optalt på indlandslokaliteter (område U, Fig. 20). Taffelænderne raster i dagtimerne og træffes da overvejende i ferskvand og kun i begrænset omfang i de mest beskyttede fjorde. I 2000 optaltes 80% af landstotalen på ferskvandslokaliteter. Arten koncentrerer sig på få lokaliteter, således blev 46% af fuglene i 2000 optalt på de fem lokaliteter med flest fugle. Begge disse andele svarer til de tilsvarende andele i 1991 og 1992.

Figur 20. Antal og fordeling af taffeland ved midvintertællingen i 2000.

Figure 20. Numbers and distribution of pochard during the mid-winter survey in 2000.